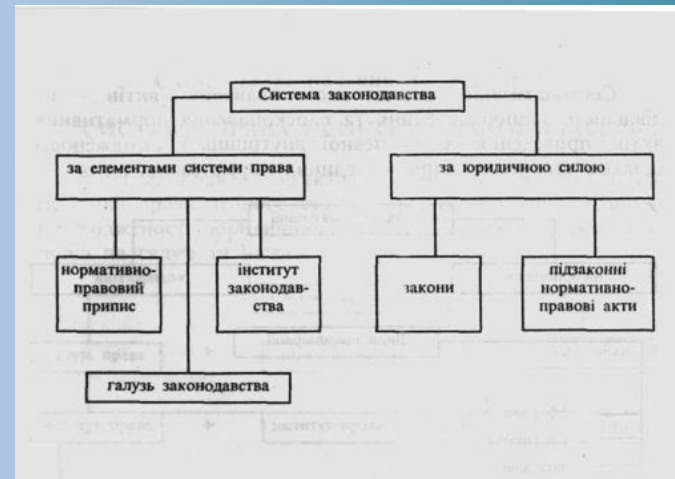

Система прав та система законодавств

Виконала:
Степова Аліна

Поняття "*система права*" і "*система законодавства*" використовуються для характеристики національного права і законодавства. Система права характеризує внутрішню будову права, групування його норм за галузями та інститутами (*система права - сукупність правових норм*). Система законодавства належить до зовнішніх форм вираження права, характеризує стан джерел права, що склалися у певній країні в її національному праві (*система законодавства - сукупність законодавчих актів*).

Іншими словами, система права виражає структуру змісту, а поняття система законодавства - структуру форми позитивного права. Їх структури перебувають у тісному взаємозв'язку.

Кожна держава має свою національну правову систему, яка є частиною її соціальної системи. Правова система цієї чи іншої країни має свою специфіку, структуру, мету, відносини, формується у визначений історичний період та характеризується притаманними лише їй національними особливостями.

У юридичній науці існують поняття "правова система" і "система права", які не є тотожними, і тому їх слід розрізняти. Поняття "правова система" ширше ніж поняття "система права". Система права є складовим елементом правової системи. Вона відображує не всю сукупність правових явищ, а тільки внутрішню будову права як сукупність правових норм.

Правова система — це сукупність взаємопов'язаних, взаємодіючих і взаємоузгоджених правових засобів, за допомогою яких держава здійснює регулювання суспільних відносин.

Система права — це обумовлена об'єктивними факторами внутрішня будова права, що характеризується єдністю і узгодженістю всіх її норм, розподілом їх на галузі, підгалузі та інститути права.

Структурними елементами системи права є:

- 1) норма права;
- 2) інститут права;
- 3) підгалузь права;
- 4) галузь права.

Норма права, поняття якої надано при викладенні попередньої теми, носить загальний характер, тобто вона не припиняє свою дію після одноразового застосування, а діє постійно і безперервно. Норма права також характеризується неконкретністю адресатів — вона поширює свою дію не на індивідуально визначених, а на будь-яких осіб, які вступають або можуть вступити в правовідносини на її основі.

Інститут права — система відносно відокремлених від інших і пов'язаних між собою правових норм, які регулюють певну групу (вид) однорідних суспільних відносин. Інститути права — необхідна ланка в цілісній системі права. Як правило, кожна галузь права має інститути права як свій самостійний структурний підрозділ.

Підгалузь права — система однорідних предметно пов'язаних інститутів певної галузі права. Підгалузі є у багатьох галузях права. Наприклад, цивільне право має підгалузі: право власності, зобов'язальне право, спадкове право, авторське право та ін. На відміну від правових інститутів підгалузь права не є обов'язковим компонентом кожної галузі.

Галузь права — це сукупність правових норм, що регулюють якісно однорідну сферу суспільних відносин специфічним методом правового регулювання.

Галузі права можна поділити на такі види:

- 1) **фундаментальні** (профілюючі), до яких традиційно належать конституційне, цивільне, адміністративне, кримінальне, цивільно-процесуальне, кримінально-процесуальне право.
- 2) **спеціальні**, в яких головні правові режими модифіковано, пристосовано до особливих сфер життя суспільства (трудова, земельна, сімейна та ін.).
- 3) **комплексні**, для яких характерне сполучення різноманітних інститутів профілюючих (фундаментальних) та спеціальних галузей, наприклад, підприємницька (господарська), торговельна, морська та ін.

Загальна характеристика галузей права

Конституційне право — це система принципів і норм конституції, які закріплюють основи суспільного і державного ладу, форму правління і державного устрою, механізм здійснення державної влади, правове становище особи.

Цивільне право — система правових норм, які регулюють майнові і особисті немайнові відносини, що укладаються між фізичними та юридичними особами як рівноправними.

Адміністративне право — система правових норм, які регулюють управлінські відносини у сфері здійснення виконавчої влади, розпорядничої діяльності державного апарату, його взаємовідносин з іншими державними та недержавними організаціями і громадянами.

Фінансове право — це галузь публічного права, предметом якого є норми, що регулюють державні фінанси.

Трудове право — це сукупність правових норм, які регулюють відносини між роботодавцем і працівниками.

Сімейне право— це галузь, норми якої регулюють особисті і майнові відносини, що випливають із шлюбу та належності до сім'ї.

Земельне право — це галузь права, що регулює земельні відносини з метою забезпечення раціонального використання земель, створення умов для підвищення їхньої ефективності, охорони прав організацій та громадян як землевласників і землекористувачів.

Екологічне право— це галузь права, яка регулює суспільні відносини в галузі охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки в інтересах теперішнього і майбутніх поколінь.

Кримінальне право — система правових норм, які охороняють від злочинних посягань на права і свободи людини і громадянина, конституційний лад, усі види власності тощо, устанавлюючи міру кримінальної відповідальності за їх вчинення.

Цивільно - процесуальне право — система норм права, яка регулює порядок розгляду і вирішення судом цивільних справ, а також порядок виконання судових рішень.

Кримінально-процесуальне право— це система норм права, яка регулює порядок діяльності правоохоронних органів і судів у зв'язку з розкриттям злочинів, розслідуванням кримінальних проваджень, їхнім розглядом у суді й винесенням вироку.

Система законодавства

Система законодавства - цілісний і погоджений комплекс нормативно-правових приписів, що містяться в законах і розподілені залежно від предмета і метода правового регулювання по галузях та інститутах законодавства.

Законодавства — сукупність усіх нормативно-правових актів, що діють в державі.

Законодавство України, яке регулює відносини у сфері промислової власності, можна поділити на три блоки

Загальне Законодавство України, яке поділяється на чотири блоки

Ознаки системи законодавства:

- 1) є зовнішньою формою існування основної частини системи права;
- 2) є способом надання юридичного (формального) значення нормам права, сформованим у суспільстві;
- 3) виражає норми права через первинні елементи - нормативно-правові приписи, що розташовані у статтях законів;
- 4) має два рівня будови - вертикальну (ієрархічну, супідрядну) і горизонтальну (рівнозначну);
- 5) має суб'єктивний характер;
- 6) має структуру - галузі та інститути законодавства. Система законодавства - багатогранне суб'єктивно-об'єктивне утворення зі складною структурою. Основна роль у ній належить нормативним актам, а також їх структурним підрозділам. Вони дають змогу групувати окремі розділи, статті, пункти нормативних актів залежно від норм права, що містяться в них, у різні більш стійкі формування - інститути законодавства. Стаття закону тут виступає зовнішньою формою вираження правового змісту, сконцентрованого у певних структурних

Визначення поняття "**система законодавства**" залежить від змісту, вкладеного в термін "закон".
Закони як письмові правові документи можна поділити на **дві групи**:

1) закони в матеріальному змісті - усі правові акти, в яких містяться приписи, розраховані на невизначене коло осіб;

2) закони у формальному змісті - правові акти, що прийняті в особливому порядку законодавчою владою (закони; міжнародні договори, затверджені законами).

За такого підходу законами в матеріальному (а не у формальному) змісті можуть вважатися не тільки закони, але й підзаконні акти, що приймаються президентом, урядом, міністерствами та іншими органами держави, тобто всі нормативно-правові акти держави, включаючи акти виконавчої (адміністративної) нормотворчості.

Існує декілька розумінь поняття "система законодавства"

1) **Широке розуміння** - це система не тільки законів, а й усіх джерел (форм) офіційно встановленого об'єктивного права: підзаконні акти, що приймаються президентом, урядом, міністерствами та іншими органами держави, тобто система усіх нормативно-правових актів держави й органів місцевого самоврядування, включаючи акти нижчого рівня (локальні акти)

2) Серединне розуміння (між широким і вузьким) - система нормативно-правових актів вищих органів державної влади: закони і підзаконні акти парламенту, президента, уряду. Таке розуміння законодавства висловив Конституційний Суд України стосовно трудового законодавства, тобто є галузевим. Використання означеного тлумачення законодавства не може бути поширеним на усі галузі законодавства. Так, у кримінальному законодавстві немає підзаконних нормативно-правових актів

3) Вузьке розуміння - система всіх чинних законів певної держави, упорядкованих певним чином, а також міжнародних договорів, затверджених (ратифікованих) законами Верховної Ради, тобто законодавство - це система всіх законів держави

Прихильники вузького розуміння національного законодавства (під яким розуміються закони у формальному змісті), коли мова заходить про галузеве законодавство, нерідко мають на увазі усю систему діючих нормативних актів даної галузі (закони і підзаконні акти), тобто розширюють її до поняття законів у матеріальному змісті, нормативно-правові договори, затверджені законами) використовувати поняття "**законодавчі акти**".

Важливим для з'ясування сутності системи законодавства є питання її співвідношення із системою права: система законодавства є формою існування (зовнішнього вираження) системи права, а система права у свою чергу є відображенням змісту системи законодавства. **Відмінності** між ними полягають у такому:

Система права

Характеризує *зміст* права (сукупність норм права)

Відображає *структуру права*

Має *горизонтальну* (галузеву) структуру

Первинним елементом є *норма права*

Має *об'єктивний* характер, зумовлений станом розвитку суспільних відносин

Є *первинною* стосовно системи законодавства

Система законодавства

Характеризує зовнішню *форму* права (сукупність нормативно- правових актів)

Відображає *структуру законодавства*

Має як *горизонтальну* (галузеву), так і *вертикальну*(ієрархічну) структуру

Первинним елементом є *нормативно-правовий акт*

Має *суб'єктивний* характер, є результатом діяльності суб'єкта нормотворчості

Є *вторинною* стосовно системи права, виникає на її основі